

Docentenhandleiding *Kom verder!*

Bij de herziene versie 2011

Kom verder! kwam voor het eerst uit in 2007 toen met de WIN het huidige KNS examen werd ingevoerd. Sinds die tijd is er veel ervaring opgedaan met het vak KNS en het examen. Reden dus voor een nieuwe editie van de methode die bij deze ervaringen aansluit.

Het KNS examen is een onderdeel van het centrale examen dat digitaal wordt afgenomen. Het bestaat uit een reeks multiple choice vragen naar aanleiding van een situatie die door middel van een filmpje voorafgaand aan de vraag aan de kandidaat wordt voorgelegd. De vragen zijn rechtstreeks afgeleid van de eindtermen. Met het boek krijgt u gratis toegang tot de online *KNS Examentrainer*. In dit programma vindt u een groot aantal multiple choice vragen waarin alle eindtermen de revue passeren.

Het vak KNS ontleent zijn inhoud aan burgerschap. Burgerschap heeft te maken met een breed spectrum van vaardigheden en attitudes die niet in multiple choice vragen zijn te vangen. *Kom verder!* is daarom een methode die zich niet beperkt tot alleen voorbereiding van de examenvragen. De methode laat ook zien hoe burgerschap in relatie staat tot je privé-mogelijkheden en omstandigheden en tot uiting komt in allerlei keuzes, meningen en houdingen die voor iedereen anders zijn. Om deze reden is gekozen voor de soap-vorm met aandacht voor karakter en achtergronden van een aantal actoren in wie de gebruikers van het boek zichzelf zullen herkennen.

De methode bestaat uit 16 lessen met situaties binnen de vier thema's die door de overheid zijn gekozen als gebieden waarop elke ingeburgerde moet kunnen functioneren: de zogeheten cruciale praktijksituaties (CP's). Voor KNS zijn dit:

- Functioneren op de arbeidsmarkt
- Functioneren in de eigen leefomgeving
- Functioneren in contacten met instanties en overheid
- Functioneren als burger in Nederland

In 2007 werd er nog vanuit gegaan dat KNS in aparte lessen zou worden ondergebracht. In de praktijk blijkt dat daar weinig ruimte voor is. Vrijwel alle aanbieders richten zich direct op het taalonderwijs en geven de voorkeur aan methoden waarin KNS geïntegreerd is.

In *Kom verder!* is dit omgedraaid. Het is een KNS-methode waarin NT2 geïntegreerd is. Het verschil is dat *Kom verder!* geen opbouw kent van 0 tot A1 tot A2 enz. De methode is bedoeld als verrijkingsmateriaal voor leeders op weg naar het A2 niveau en hoger. In de praktijk blijkt er een grote behoefte te zijn aan betekenisvolle teksten op het moment dat de leerder niveau A2 niveau heeft behaald. De dialogen, brieven, folders en andere teksten bevatten uiteraard een zeer hoge concentratie KNS en voldoen daarmee ruimschoots aan die eis.

Daar komt bij dat burgerschap ook officieel deel uitmaakt van de inhoud van het NT2 examen. Daarin zien we dat voor elk profiel specifieke eisen geformuleerd zijn. Maar daarnaast is bepaald dat voor NT2 ook bijzondere eisen voor burgerschap gelden die weliswaar voor alle profielen gelijk zijn. Het betreft de zes volgende cruciale praktijksituaties:

- Gemeentelijke instanties
- Betalingsverkeer
- Verzekeringen
- Huisvesting
- Onderwijs
- Nabuurschap

Kom verder! bevat dus materiaal dat vanuit KNS oogpunt geschreven is, maar dat behandeld kan worden in de vorm van een NT2 les. Moeilijke begrippen worden uitgelegd in een kennisbox. Woorden die niet zo frequent zijn dat ze onder de normale woordschat op A2 niveau vallen, worden achterin het boek verklaard. Op www.komverder.nl zijn vertaalde woordenlijsten te vinden in het Arabisch, Engels, Chinees en het Turks. Aan het eind van elke tekst volgen vragen die niet alleen betrekking hebben op KNS maar ook op taalvaardigheid.

Het KNS examen is samengesteld uit vragen die gerubriceerd zijn volgens acht verschillende domeinen. De hoofdstukken van *Kom verder!* volgen deze indeling:

- Werk en inkomen
- Omgangsvormen, waarden en normen
- Wonen
- Gezondheid en gezondheidszorg
- Geschiedenis en geografie
- Instanties
- Staatsinrichting en rechtsstaat
- Onderwijs en opvoeding

Functionele context

De lessen zijn opgebouwd rond functionele contexten, onderwerpen waarmee iedere nieuwkomer te maken kan krijgen en waarvan een burger kennis moet hebben.

Kom verder! kiest doelbewust voor contexten die typisch zijn voor het ‘gevorderde’ verblijf in Nederland zoals opvoeding, arbeidscontracten, arbeidsethos, omgang met familie en burens. Bij het ‘beginnend verblijf’ horen zaken als het aanvragen van een verblijfspas, een burgerservicenummer, het afsluiten van een zorgverzekering en het regelen van woonruimte. Voor cursisten die zich op hun inburgeringsexamen voorbereiden zullen dit normaalgesproken een gepasseerd station zijn.

Ook de handelingen die elke toerist in Nederland zich binnen de kortste keren eigen maakt, zoals pinnen, een treinkaartje kopen, verkeersborden ‘lezen’ en afrekenen in een winkel blijven buiten beschouwing in *Kom verder!*. Mochten zulke ‘beginnersfeiten’ of -handelingen onderdeel uitmaken van het centraal examen, dan zal de cursist die doorgaans uit eigen ervaring herkennen. Verder verwijs ik hiervoor naar NT2-methoden voor beginners die ‘beginnerscontexten’ doorgaans dankbaar aangrijpen als spreek-, lees-, luister-, schrijf- en gespreksvaardigheidstraining.

Kom verder! in relatie tot centraal examen KNS

Dit examen wordt centraal door de IB-groep afgenomen. Het gaat om een computertoets. Daarbij geldt voor iedereen hetzelfde niveau. De toets KNS meet vooral of iemand kennis kan toepassen.

(Brochure Frontoffice inburgering 2006 blz. 27).

Kom verder! is geschreven om cursisten voor te bereiden op het examen Kennis van de Nederlandse Samenleving. Wie alle teksten en kennisboxen op zich in laat werken, de vragen beantwoordt, gebruik maakt van de online KNS Examentraining en de bijgeleverde antwoorden goed bestudeert is goed voorbereid voor het centraal examen KNS.

Onder de knop 'Eindtermen' op www.komverder.nl staat het overzicht van de eindtermen KNS. In de eerste kolom staan de *cruciale handelingen*, in de tweede de *cruciale kennis* en in de laatste de *normen voor succesvol gedrag*.

De stof in *Kom verder!* richt zich vooral op cruciale kennis. Deze kan voorkomen in een kennisbox, (het karakter van) een bepaalde vraag of het antwoord dat in het boek is opgenomen bij een van de vragen.

Met de online KNS Examentraining kan de cursist zijn examenvaardigheden en de stof nog eens extra oefenen. De examenvragen zelf zijn geheim en kunnen alleen met een oefenexamen op de website van DUO getraind worden. *Kom verder!* bevat na elke vier lessen oefenvragen waarmee de cursist kan nagaan of hij of zij de leerstof uit de voorgaande lessen beheerst.

Kom verder! in relatie tot de praktijkdeel van het examen

Het praktijkdeel is een apart onderdeel van het inburgeringsexamen. Het kan worden ingevuld door een portfolio dat de inburgeraar zelf samenstelt, gevolgd door een panelgesprek en/of een assessment, een set praktijktoetsen die door onafhankelijke examinatoren worden afgenomen. In het praktijkdeel komt ook tot uiting dat er vier profielen inburgeraars bestaan, elk met aparte exameneisen: Opvoeding, gezondheid en onderwijs (OGO) en Werk, Ondernemerschap en Maatschappelijke Participatie. In de eindtermen zijn de bijbehorende cruciale praktijksituaties (CP's) en cruciale handelingen (CH's) te vinden waarvan de examens zijn afgeleid.

Zoals reeds gezegd maakt verder het domein burgerschap onderdeel uit van alle profielen en dus van alle praktijkexamens. De zes cruciale praktijksituaties zijn als volgt uitgewerkt tot cruciale handelingen.

Gemeentelijke instanties

CP1: Wijzigingen in je persoonsgegevens doorgeven

CH1: Registratie bij de gemeente

CH2: Aangifte doen van een geboorte

CH3: Doorgeven van wijzigingen in burgerlijke staat

CP2: Documenten en andere zaken aanvragen

CH1: Een document aanvragen

CH2: Een aanvraag indienen voor naturalisatie

CP3: Aangifte doen bij de politie

CH1: Aangifte doen van diefstal, inbraak, verlies, mishandeling of beroving

Betalingsverkeer

CP4: Bankzaken

- CH1: Een bankrekening openen
- CH2: Een bankrekening blokkeren
- CH3: Geld pinnen bij een bank
- CH4: Een rekening betalen met een betaalopdracht
- CH5: Een machtiging geven aan de bank voor maandelijkse betalingen

Verzekeringen

CP5: Verzekeringen

- CH1: Zich laten informeren over verschillende soorten verzekeringen
- CH2: Verzekering afsluiten
- CH3: Een beroep doen op verzekeringen

Huisvesting

CP6: Een huis huren/verhuizen

- CH1: Huizenkrant lezen en voorkeur doorgeven
- CH2: Gesprek bij woningbouwvereniging
- CH3: Verhuisbericht lezen en invullen
- CH4: Huur betalen
- CH5: Gemeentelijke belastingen en heffingen betalen

CP7: Gas, water, elektriciteit, telefoon

- CH1: De meterstand opnemen en doorgeven
- CH2: De gas-, water- of elektriciteitsrekening betalen
- CH3: De jaarafrekening begrijpen
- CH4: In gesprek met het energiebedrijf
- CH5: Veilig omgaan met gas en elektriciteit
- CH6: Een telefoonaansluiting regelen

CP8: Milieu

- CH1: Afval scheiden en het afvalophaalrooster begrijpen
- CH2: Telefoongesprek met de gemeentereinigingsdienst
- CH3: Gevaarlijke stoffen herkennen
- CH4: Zuinig omgaan met gas, water en elektriciteit

Onderwijs

CP9: Onderwijs

- CH1: Zich oriënteren op cursus- en scholingsaanbod
- CH2: Inschrijven voor cursus of opleiding
- CH3: Deelnemen aan cursus of opleiding

Nabuurschap

CP10: De buurt

- CH1: Kennismaken met de buren
- CH2: Buren uitnodigen
- CH3: Reageren op familieberichten
- CH4: De buren informeren over (aankomende) overlast
- CH5: Overleggen met de buren over reductie van overlast
- CH6: Excuses maken na overlast of schade

Taalniveau van het inburgeringsexamen

Voor NT2 zijn de inburgeringseisen gesteld op eindniveau A2. Met teksten van dit niveau kan aan het einde van het programma het beste geoefend worden. De eisen voor burgerschap vallen moeilijk uit te drukken in een schema van oplopende niveaus. Teksten over burgerschapsrechten, waarden en normen veronderstellen een niveau van abstract denken dat een taalniveau vereist dat beslist hoger uitkomt dan niveau A2. Er is dus een discrepantie tussen het taalniveau dat de inburgeraar nodig heeft om te slagen voor het inburgeringsexamen en het taalniveau dat daadwerkelijk nodig is om als burger te functioneren. Om het hoge niveau toch zoveel mogelijk toegankelijk te maken, presenteert *Kom verder!* een groot deel van het KNS-curriculum in een alledaagse vorm namelijk als gesprekken. Deze zijn op de bijgeleverde cd te beluisteren.

De luisterteksten bieden ook de mogelijkheid om de leerstof voor oudkomers toegankelijk te maken voor wie bepaald is dat hun schriftelijke vaardigheden op A1 niveau worden getoetst.

Opzet van de methode

De acht domeinen van KNS komen in de hoofdstukken van *Kom verder!* na elkaar aan bod. De eindtermen zijn verwerkt in gesprekken tussen de personen die de cursist ‘persoonlijk’ leert kennen en in gefingeerde poststukken. Deze gesprekken en poststukken zijn geïnspireerd op alledaagse situaties.

Het begrijpen van de teksten wordt langs verschillende wegen mogelijk gemaakt die elkaars effect versterken. De cursist herkent zich in de verhaalfiguren en in hun onderlinge relaties en kan zich zodoende verplaatsen in de voorgestelde situaties.

De acteurs zullen gevoelens van sympathie, antipathie en herkenning opwekken. Deze empathie zal het werken met *Kom verder!* plezierig maken en de contexten herkenbaarder, persoonlijker en functioneler. Met name voor minder tekstueel ingestelde cursisten zal het gekozen concept de drempel verlagen om toegang te krijgen tot de stof. De docent kan begrip aanmoedigen met vragen als: waarom is Monica’s schoonvader verdrietig; hebben Evert en Monica ruzie met elkaar; denk je dat Els een echte vriendin is van Monica?

Indeling van de methode

a de teksten

De lessen zijn volgens het volgende patroon opgebouwd:

eerste dialoog

Dialogen tussen Monica, haar man, haar buurvrouw en haar vriendin. De behandelde onderwerpen liggen vooral op het gebied van werk en inkomen, omgangsvormen, waarden en normen, wonen, gezondheid en gezondheidszorg.

Met de verhaalfiguren heb ik willen vermijden om een beeld van ‘de Nederlander’ te construeren om de eenvoudige reden dat de gemiddelde Nederlander niet bestaat. De verhaalfiguren in *Kom verder!* doen uitspraken die persoonlijk gekleurd zijn. Zij kunnen, zoals in alledaagse gesprekken vaak gebeurt, wel eens de grens overschrijden van het ‘politiek correcte’. Dit is niet bedoeld om de methode een provocatief karakter te geven. Wel denk ik

dat een KNS-les het nodig heeft om cursisten door prikkelende uitspraken aan te zetten om standpunten te delen of zich ertegen te verzetten. Verder zullen nieuwkomers zich weerbaar op moeten kunnen stellen tegenover de Nederlandse directheid en leren te handelen als zij met discriminatie worden geconfronteerd.

op het schoolplein

Gesprekjes op het schoolplein tussen meerdere ouders. De nadruk ligt op het patroon van vrije gesprekjes tussen personen die elkaar regelmatig tegenkomen. Het is de bedoeling dat deze gesprekken herkenning oproepen bij de cursist. Herkenning van Nederlandse omgangsvormen en de toon waarop Nederlanders hun visie presenteren. Ongetwijfeld zal de cursist de ‘typisch Nederlandse’ elementen van de gesprekjes aan ‘universele elementen’ koppelen: lust om te roddelen; de neiging om in gezamenlijk verband een kleinigheid steeds verder op te blazen; elkaar aftroeven met kennis, informatie en grapjes; elkaar treffen op zwakheden, drammerigheid enzovoort zijn van overal en altijd.

post (telefoon)

In deze lessen gaat het om poststukken en zakelijke telefoontjes. De relatie tussen individu en instanties staat centraal. Zoals ik eerder aangaf, richt *Kom verder!* zich op het gevorderde verblijf in Nederland. Cursisten die met de methode werken zijn al klant bij banken, verzekeringsmaatschappijen en energieleveranciers. Hun gegevens komen al voor in de databestanden van een groot aantal instellingen die hen met uiteenlopende boodschappen benaderen. De teksten in *Kom verder!* behandelen dus niet het in gang zetten van relaties met diverse instellingen maar het verdere verloop ervan.

De poststukken zijn gebaseerd op authentiek materiaal dat in eenvoudiger bewoordingen is herschreven. Zij zijn grotendeels afkomstig van overheidsinstanties maar ook van instellingen die het ‘maatschappelijk middenveld’ vormen dat in de Nederlandse samenleving zo’n centrale plaats inneemt. Het is belangrijk dat cursisten inzien dat allerlei uitvoerende taken die zij in het land van herkomst als typische overheidstaken hebben leren kennen, in Nederland aan private instellingen zijn toebedeeld.

In een workshop ‘taalverwerving en leerconcepten’ bij de presentatie van de *Brochure inburgering en examen in Nederland* op 19 januari 2006 benadrukte Simon Verhallen (ITTA) het belang van ‘niet-tekstuele poststrategieën’ die voorafgaan aan het lezen van de inhoud van dergelijke post. Kleur, afmeting en opdruk van enveloppen, logo’s en briefhoofden enzovoort zetten de geadresseerde ‘op het goede been’ om op een bepaalde manier notitie te nemen van een poststuk. De vormgeving van *Kom verder!* heeft tot doel om naast de inhoud van de poststukken ook zulke onderscheidende elementen te tonen.

even langs schoonvader

Dialogen tussen Monica en haar schoonvader. Deze teksten bieden verdieping in en achtergronden bij geschiedenis en geografie, staatsinrichting en rechtstaat van Nederland. Zij belichten de huidige omgangsvormen, waarden en normen vanuit het perspectief van de traditie.

Deze teksten zijn meestal wat langer en moeilijker dan de eerste delen van het hoofdstuk. Zij bevatten naar verhouding veel informatie en vragen wat meer inspanning om alles te begrijpen. Het is raadzaam om ervoor te waken niet onevenredig veel tijd aan allerlei uitleg te besteden het volledig begrijpen van de dialoog voor cursisten hoog gegrepen is. Het volgende hoofdstuk wacht en dan is het beter om weer met frisse moed aan iets nieuws te

beginnen. De opzet van het boek is zó gekozen dat alle stukjes geheel op zichzelf staan en voor behandeling niet afhankelijk zijn van het voorafgaande.

b verwerking van de teksten

zoekwijzer

Voorafgaand aan de lessen is een apart hoofdstuk gewijd aan lees- en leerstrategieën die bij de lessen gebruikt kunnen worden. Hierin leert de cursist omgaan met de schuin gedrukte woorden, de kennisboxen en de woordenlijsten. Voor het beantwoorden van de vragen bij de teksten is het belangrijk te weten wat het doel van elke vraag is. Dit wordt aangegeven door middel van een icoon.

vragen

Bij de vragen worden vier iconen gebruikt. Nieuw in deze herziene editie zijn de vragen die betrekking hebben op de betekenis van woorden. Deze rubriek is toegevoegd om tegemoet te komen aan de mogelijkheid om *Kom verder!* voor NT2 lessen te gebruiken.

woordenlijst, kennisboxen en lijst met begrippen

Kom verder! veronderstelt minimaal taalniveau A1. De vertaalde woorden op de losse lijst (die u op www.komverder.nl kunt downloaden) zijn van belang voor de uitbreiding van de basiswoordenschat van A1 naar A2. Het gaat daarbij om zuiver idiomatische begrippen, hetzij in hun algemene betekenis hetzij in hun specifieke betekenis binnen de gebruikte context. Voor de vertalingen is gekozen voor het Engels, het Chinees, het Turks en het standaard Arabisch.

Het begrijpen van de teksten veronderstelt soms ook meer dan idiomatisch woordbegrip. In de omkaderde kennisboxen die naast alle teksten voorkomen, zijn daarom belangrijke begrippen uit de tekst uitgelicht en verklaard in hun maatschappelijke (KNS) context. Vervolgens zijn deze kennisboxen als geheel in het Engels, het Chinees, het Turks en het standaard Arabisch vertaald en opgenomen op de lijst.

De verklarende woordenlijst achter in het boek is speciaal toegesneden op KNS. Hierin worden alle begrippen verklaard die buiten het bestek van de basiswoordenschat vallen maar wel van belang zijn voor goed tekstbegrip. De verklaringen zijn deels idiomatisch, deels gericht op de specifieke KNS context.

toetsen

Elke serie van vier lessen wordt afgesloten met een toets met meerkeuzevragen. Zij stellen docent en cursist in staat om te beoordelen of de informatie voldoende begrepen en verwerkt is en welke punten nog extra aandacht verdienen.

De inhoud van de vragen en de meerkeuze opzet met drie items geven de cursist alvast een idee van de opzet van het centraal examen KNS.

Indeling en fasering van de lesstof

De Commissie Franssen, die in 2004 de contouren van het vak KNS neerzette, verwoordde de inhoud van het vak als volgt:

'In programma's Kennis van de Nederlandse Samenleving zal gewerkt worden aan de ontwikkeling van burgerschapscompetenties, dat wil zeggen, de ontwikkeling van attitudes, van kritisch vermogen, juiste keuzes kunnen maken, ontwikkeling van verantwoordelijkheid en betrokkenheid en dergelijke.'

Uit de aard van het vak leent Kennis van de Nederlandse Samenleving zich niet goed voor (uitsluitend) individueel werken. Ontwikkelen van je burgerschapscompetenties betekent werken aan vaardigheden die in directe relatie staan tot anderen: opvattingen en meningen leren verwoorden; opvattingen en meningen van anderen leren integreren in je eigen denk- en gedragspatronen.

Een belangrijke functie van lessen Kennis van de Nederlandse Samenleving, zo niet de belangrijkste, is mijns inziens dan ook het creëren van een platform voor uitwisseling van ervaringen, opvattingen en meningen door cursisten. De docent draagt zorg voor introductie van de onderwerpen en bewaakt de tijd die aan elk onderdeel besteed kan worden.

Kom verder! biedt de onderwerpen aan op basis van de voorgeschreven domeinen van het vak. Uit het oogpunt van de verhaallijnen die in de hoofdstukken verweven zijn, is het logisch om het boek integraal door te nemen. Wat de inhoud betreft, is er echter geen enkel bezwaar om van die volgorde af te wijken, bijvoorbeeld wanneer een onderdeel uit een van de latere lessen actueel is.

Het is moeilijk om aan te geven welke tijdsinvestering de behandeling van *Kom verder!* vraagt. Elke docent zal een eigen lesplan hebben met verschillende aantallen beschikbare uren. Het is praktisch om die beschikbare uren door 15 te delen en zoveel tijd aan elk hoofdstuk afzonderlijk te besteden. Dus wie 60 contacturen voor KNS tot zijn of haar beschikking heeft, besteedt aan elk hoofdstuk 4 contacturen. Wie minder tijd heeft kan een programma opstellen waarin de cursisten het nodige voorwerk thuis doen: de teksten lezen en/of beluisteren; de kennisboxen en de moeilijke woorden (met behulp van de vertaling en verklarende woordenlijst) proberen te begrijpen. Bij voorkeur worden de klassikale uren gereserveerd voor interactie en het bespreken van de vragen en de proeftoetsen.

Vanwege de korte tekstjes is *Kom verder!* een methode die het best tot haar recht komt in lessen waar lekker de vaart in zit. Mocht de docent merken dat de vaart eruit raakt dan is het beter om af en toe stukjes in de klas over te slaan of de allermoeilijkste onderwerpen wat minder grondig te bespreken (en die verder aan de zelfwerkzaamheid van cursisten over te laten). Het is zonde wanneer aan het einde van de cursus door tijdgebrek een of meerdere lessen in hun geheel niet behandeld worden.

Tot slot wens ik u en uw cursisten net zoveel plezier met het lezen en beluisteren van de teksten als ik gehad heb aan het schrijven ervan.

Ad Bakker
mei 2011

Aangehaalde literatuur

Franssen: Adviescommissie Normering Inburgeringseisen: *Normering Inburgeringsexamen, advies over het niveau van het inburgeringsexamen in Nederland* Den Haag, juni 2004

Brochure Frontoffice inburgering: Frontoffice inburgering: *inburgering en examen Nederland*, Breda, 19 januari 2006